

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Sža/7/2016
Identifikačné číslo spisu:	1015201774
Dátum vydania rozhodnutia:	07.06.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1015201774.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a JUDr. Jany Henčekovej, PhD. v právnej veci navrhovateľa: R. O., narodeného XX.XX.XXXX, štátneho príslušníka Afganskej islamskej republiky, v krajine pôvodu bytom J., mestská časť P., ulica Z., aktuálne bytom K. P. X, D., zastúpeného Mgr. Jarmilou Karak Várgovou, advokátkou, so sídlom Brečtanová 21, Bratislava, proti odporcovi: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky - Migračný úrad, Pivonková 6, Bratislava, o opravnom prostriedku navrhovateľa, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Saz/24/2015-23 z 13.01.2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Saz/24/2015-23 z 13.01.2016 m e n í tak, že rozhodnutie odporcu ČAS: MU-547-74/PO-Ž-2013 zo 07.09.2015 v časti o neudelení azylu z r u š u j e a v e c m u v r a c í a n a d'alšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť navrhovateľovi trovy konania vo výške 628,20 € titulom trov právneho zastúpenia na účet právnej zástupkyne navrhovateľa vedenom v I. I. a. s., IBAN: I. 0900 XXXX XXXX XXXX XXXX, v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie odporcu ČAS: MU-547-74/PO-Ž-2013 zo 07.09.2015, ktorým tento podľa ust. § 13 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o azyle“) neudelil navrhovateľovi azyl. Navrhovateľovi však bola poskytnutá doplnková ochrana podľa ust. § 13a a § 20 ods. 4 zákona o azyle, ktorá mu bola rozhodnutím ČAS: MU-PO-33-12/2015-Ž z 27.04.2015 predĺžená na dva roky, teda do dňa 29.04.2017.

Z obsahu spisu odporcu súd zistil, že v priebehu výsluchu na Oddelení cudzineckej polície PZ Michalovce 06.12.2013 navrhovateľ, vystupujúci pod menom N. O., nar. XX.XX.XXXX uviedol, že chce požiadať o azyl z dôvodu že v Afganistane je vojna a celkovo nepriaznivá situácia, že pracoval v tábore ISAF, kde sa vyrábalo príslušenstvo k zbraňam a ochranné prvky. Navrhovateľ pod menom N. O., nar. X.X.XXXX požiadal o azyl vyhlásením dňa 06.12.2013 z dôvodu obavy o svoj život, pretože

jeho rodine sa vyhrážali zabitím. V priebehu vstupného pohovoru (12.12.2013) o. i. uviedol, že jeho skutočné meno je R. O., narodený X.X.XXXX (že predchádzajúce meno N. O., nar. X.X.XXXX uviedol zo strachu pred policajtmí), že jeho zamestnaním bolo predávanie bižutérie vo vojenských táboroch v Kábule. Okrem toho tiež istý čas pracoval ako strážnik pre afganskú stavebnú firmu Zapar, ktorá sídlila vo vojenskom tábore NKC. Takto pracoval od ukončenia školy v roku 2010 do decembra 2010. Ako predajca bižutérie pracoval do konca roku 2012. Tiež uviedol, že je slobodný (zasnúbený).

Z Afganistanu vycestoval v novembri 2013. Ako dôvod svojej žiadosti o azyl uviedol, že jeho dve sestry pracovali ako tlmočníčky pre cudzincov. Z tohto dôvodu sa mu neznámi ľudia začali vyhrážať, že ako muž im má v tom zabrániť. Raz mal byť aj zbitý - počas chôdze po ulici ho dvaja neznámi muži napadli - jeden ho udel palicou po hlave a druhý ho ťahal za vlasy. Navrhovateľ 11.2.2014 predložil skeny fotografií (z jeho pôsobenia ako predajcu bižutérie), svoju ID kartu (tazkiru) č. XXXXXXXX, vysvedčenie strednej školy, preukaz strážnika firmy Zafer, dva študentské preukazy na meno R. (v nemčine), doklady týkajúce sa jeho sobáša. Rozhodnutím z 05.05.2014 odporca navrhovateľovi azyl neudelil, poskytol mu však doplnkovú ochranu. Po zrušení výroku o neudelení azylu Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 10Saz/2/2014 z 23.09.2014 odporca vykonal s navrhovateľom doplnujúci pohovor (20.1.2015), v ktorom tento neuviedol žiadne iné informácie, týkajúce sa jeho osoby či jeho žiadosti o azyl. Odporca vyhľadal a do spisu založil informácie o krajine pôvodu navrhovateľa, zamerané na postavenie (vnímanie) afganských občanov pracujúcich pre spojenecké sily ISAF, osobitne tiež zamerané na Kábul, tiež na tamojšiu aktuálnu bezpečnostnú situáciu a ev. ohrozovanie Tadžikov v Kábule.

Odporca posudzoval skutočnosť, že sestry navrhovateľa pracovali v krajine pôvodu ako tlmočníčky. Z dostupných informácií zistil, že osoby pracujúce pre medzinárodné organizácie alebo bezpečnostné sily sú častým terčom útokov od príslušníkov rôznych náboženských alebo militantných skupín. Skonštatoval, že tieto sú skutočne rizikovou skupinou avšak rizikovú skupinu nemožno vždy stotožniť so sociálnou skupinou v zmysle Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951. Ďalej poukázal aj na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zaoberajúcu sa charakteristikou sociálnej skupiny (4Sžo 63/06 z 15.05.2007 a 1Sža 4/07 z 18.09.2007). Takisto poukázal na skutočnosť, že jedna z navrhovateľových sestier zostala v krajine pôvodu pracovať ako tlmočníčka.

Proti uvedenému rozhodnutiu odporcu v časti o neudelení azylu podal navrhovateľ opravný prostriedok podľa tretej hlavy piatej časti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“).

Súd prvého stupňa preskúmal napadnuté rozhodnutie odporcu v rozsahu podaného opravného prostriedku a dospel k záveru, že námietky navrhovateľa neboli dôvodné.

K námietke nedostatočne zisteného stavu veci (keď navrhovateľ namietal, že odporca nezabezpečil informácie, týkajúce sa ev. hrozieb osôb, ktoré pracujú v priestoroch americkej armády a to s poukazom na odôvodnenie rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 10Saz/2/2014-37) uviedol, že odporca doplnil dokazovanie vyhľadaním aktuálnych správ o krajine - regióne pôvodu navrhovateľa a vykonal s navrhovateľom doplnujúci pohovor. Je skutočnosťou, že odporca nevyhľadal informácie týkajúce sa výhradne osôb pracujúcich v priestoroch americkej armády, vykonal však dokazovanie oveľa rozsiahlejšie - týkajúce sa osôb, ktoré pracovali priamo pre spojenecké sily ISAF. Teda týkajúce sa osôb, ktoré nielenže pracovali v priestoroch spojeneckých síl, ale ktoré priamo pracovali (napr. aj ako tlmočníci) pre tieto spojenecké sily. Ak z dokazovania vykonaného v tomto smere vyplynulo, že osoby priamo pracujúce pre medzinárodné sily ISAF osobitne v Kábule nepodliehajú vysokému riziku, logicky takémuto riziku nebudú podliehať ani osoby, ktoré iba pôsobili v priestoroch umiestnenia medzinárodných síl. V tejto súvislosti súd prvého stupňa uviedol, že navrhovateľ v priebehu azylového konania pred odporcom nikdy neodôvodňoval svoju žiadosť o azyl tým, že by mal obavy z prenasledovania v súvislosti s tým, že ako predajca bižutérie predával svoj tovar na trhovisku, ktoré sa nachádzalo v priestoroch medzinárodných síl, resp. z dôvodu svojho etnického pôvodu.

Odporca tiež vyhľadal informácie, zamerané na útoky voči tadžickému etniku v Kábule. Vo vzťahu k tejto námietke navrhovateľa prvostupňový súd uviedol, že podľa predchádzajúceho rozsudku Krajského súdu v Bratislave na ktorý navrhovateľ poukázal bolo úlohou odporcu posúdiť navrhovateľovu žiadosť v naznačených smeroch, teda odporcovi nebolo výslovne uložené, aby vykonal dokazovanie na okolnosti, namietané navrhovateľom.

K námietke nesprávneho právneho posúdenia veci (keď navrhovateľ namietal, že odporca neposudzoval navrhovateľa ako príslušníka tadžickej národnostnej menšiny, tiež z dôvodu, že nezohľadnil rozsudok NS SR sp. zn. 1Sža/52/2014, ktorý sa týka sestry navrhovateľa - tlmočnice) prvostupňový súd uviedol, že navrhovateľ nikdy počas vstupného, ani doplnujúcich pohovorov netvrdil (ani nenaznačil), že by bol prenasledovaný kvôli svojej tadžickej národnosti. Ak teda navrhovateľ tento dôvod prezentoval iba v podanom návrhu, podľa názoru súdu je potrebné ho kvalifikovať ako dôvod výslovne účelový. Odporca však (v zmysle usmernenia vychádzajúceho z predchádzajúceho - zrušujúceho rozsudku) zaoberal postavením Tadžikov a ich možného ohrozenia. Získal informácie, podľa ktorých Tadžikovia žijúci v Kábule nie sú terčom útokov z hľadiska ich etnickej príslušnosti.

Ďalej poznamenal, že navrhovateľ pred odporcom prezentoval jediný dôvod žiadosti o azyl spočívajúci v tom, že jeho dve sestry pracovali ako tlmočnice pre sily ISAF a v tejto súvislosti sa mali jemu (resp. jeho rodine) vyhrážať, resp. mal byť sám navrhovateľ raz fyzicky napadnutý, keď mu malo byť vyčítané, že ako muž mal sestrám zabrániť tlmočnickej činnosti jeho sester. Teda dôvodom podanej žiadosti nebola perzekúcia, resp. jej odôvodnená obava v dôsledku rasy, národnosti, náboženstva alebo zastávania určitých politických názorov samotného navrhovateľa, ako to má na mysli ust. § 8 zákona o azyle.

Súd konštatoval, že v istých súvislostiach námietky navrhovateľa mohli mať vplyv na posúdenie vážneho bezprávia, ktorému by mohol navrhovateľ čeliť v prípade svojho návratu do krajiny svojho pôvodu. Teda mohlo byť predmetom posúdenia pri rozhodovaní o poskytnutí doplnkovej ochrany navrhovateľovi.

Pokiaľ ide o námietku, v ktorej navrhovateľ poukázal na časť odôvodnenia rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 1Sža/52/2014, prvostupňový súd poukázal na skutočnosť, že tento rozsudok sa týka sestry navrhovateľa, ktorá vykonávala činnosť tlmočnice, z ktorého dôvodu o azyl požiadala. Teda tento rozsudok sa aj v rovine skutkových zistení týka diametrálne iného dôvodu žiadosti o azyl ako bol dôvod navrhovateľovej žiadosti o azyl.

Súd prvého stupňa, vzhľadom na hore uvedenú argumentáciu, preskúmané rozhodnutie odporcu ako vecne správne potvrdil.

II.

Stručné zhrnutie odvolacích námietok navrhovateľa

Proti potvrdzujúcemu rozsudku súdu prvého stupňa podal navrhovateľ, prostredníctvom svojej právnej zástupkyne, odvolanie z dôvodov podľa ust. § 205 ods. 2 písm. c), d) a f) O.s.p., t. j. že súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Navrhovateľ poukázal na predchádzajúce rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave 10Saz/2/2014, z ktorého vyplýva, že je potrebné opätovne posúdiť žiadosť navrhovateľa o udelenie azylu v zmysle ustanovenia § 8, písm. a) zákona o azyle t. j. či u navrhovateľa nie sú opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže vrátiť do krajiny pôvodu. Žiadosť navrhovateľa je potrebné posudzovať z hľadiska rodinného

príslušníka osôb, ktoré pracujú pre americké vojenské sily, ako aj osoby ktorá pracuje v priestoroch americkej armády a z pohľadu príslušníka národnostnej menšiny tadžickej národnosti.

Navrhovateľ namietal, že odporca a rovnako tak súd prvého stupňa neposúdili žiadosť navrhovateľa vo všetkých naznačených smeroch.

Navrhovateľ vytýkal prvostupňovému súdu tvrdenie, podľa ktorého časť odôvodnenia rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. ISŽa/52/2014 (na ktorý navrhovateľ poukazoval aj v oprávnom prostriedku) sa týka sestry navrhovateľa, ktorá vykonávala činnosť tlmočníčky, z ktorého dôvodu o azyl požiadala. Teda tento rozsudok sa aj v rovine skutkových zistení týka diametrálne iného dôvodu žiadosti o azyl ako bol dôvod navrhovateľovej žiadosti o azyl. Takéto vyjadrenie súdu prvého stupňa odmieta. Navrhovateľ požiadala o azyl z dôvodu, že jeho sestry pracovali ako tlmočníčky pre americkú armádu, rovnako uvádzal, že z tohto dôvodu bol aj terčom útoku, pri ktorom zahynul ich otec. Preto je podľa navrhovateľa otázne, ako mohol prvostupňový súd konštatovať "diametrálnu odlišnosť" prípadu, keď ide o súvisiace okolnosti. Prvostupňový súd a rovnako tak odporca mal na základe zákona povinnosť posúdiť prípad navrhovateľa vo vzájomných súvislostiach. Je preto nevyhnutné, aby bolo rozhodnutie jeho sestry zohľadnené aj v jeho prípade v súlade s touto požiadavkou.

Navrhovateľ poukázal na už, spomínané rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. ISŽa/52/2014, kde sa konštatuje: „Námietku navrhovateľky, že krajský súd sa nijako nevyjadril k námietke nesprávneho právneho posúdenia prípadu navrhovateľky v kontexte prisudzovaného politického presvedčenia z dôvodu jej bývalej práce ako tlmočníčky (rovnako ako odporca posudzoval tento fakt iba v rovine príslušnosti k sociálnej skupine) považoval za dôvodnú. Odvolací sud dospel k záveru, že rozhodnutie odporcu v napadnutej časti je potrebné zrušiť a vec mu vrátiť no ďalšie konanie, pretože nebolo postačujúce zahrnúť tento dôvod iba pod "príslušnosť k sociálnej skupine", ale bolo potrebné vykonať dokazovanie a zaujať stanovisko zo strany odporcu, či bolo možné navrhovateľku z pohľadu výkonu jej zamestnania, ktoré sa rozhodla po vyhrážkach zanechať, posúdiť ako politickú oponentúru.“

Na základe uvedeného právneho názoru je preto nedostačujúce posúdenie prípadu navrhovateľa iba ako príslušníka sociálnej skupiny. Navrhovateľovi hrozí prenasledovanie z dôvodu prisudzovaného politického presvedčenia, nakoľko jeho sestry pracovali ako tlmočníčky pre americkú armádu. Nebezpečenstvo prenasledovania osôb s podobným profilom ako navrhovateľ skonštatoval aj Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov vo svojej príručke kde uvádza, že osoby, ktoré sú podporujúce, alebo vnímané ako podporujúce vládu alebo medzinárodné spoločenstvo, vrátane IMF, môžu byť v stave potreby medzinárodnej ochrany utečencov z dôvodu ich (imputovaného) politického názoru. V závislosti od konkrétnych okolností prípadu, rovnako môžu byť v stave potreby medzinárodnej ochrany aj rodinní príslušníci a ďalší členovia domácností žijúci s jednotlivcami uvedených profilov na základe ich vzťahu s ohrozenými osobami.

Z uvedeného jasne vyplýva, že aj navrhovateľovi, ako rodinnému príslušníkovi tlmočníka, hrozí prenasledovanie. Preto v súvislosti s požiadavkou skúmania všetkých okolností vo vzájomných súvislostiach sa musí zohľadniť názor súdu k otázke posudzovania ochrany voči jeho sestre.

Podľa navrhovateľa v rozhodnutí súdu úplne absentuje posúdenie jeho obáv z prenasledovania z dôvodu zastávania určitých politických názorov.

Na základe vyššie uvedeného má za to, že súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav, pretože nevykonala navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností a rovnako tak vec nesprávne právne posúdila.

Ďalej tvrdil že dôvod prenasledovania u navrhovateľa je okrem politickej príslušnosti potrebné vidieť aj v jeho príslušnosti k sociálnej skupine, a to aj napriek tomu, že túto skutočnosť prvostupňový súd, rovnako ako aj odporca, spochybňuje. Rodinná príslušnosť navrhovateľa voči jeho sestre (ktorá patrí

medzi skupinu obzvlášť ohrozených osôb) je vrodená a preto je nemenná, preto je splnená podmienka na základe § 19a ods. 4 zákona o azyle.

Zároveň namietal nesprávne právne posúdenie prípadu navrhovateľa ako príslušníka národnostnej menšiny tadžickej národnosti. Prvostupňový súd vo svojom rozhodnutí na strane 6 uviedol, že „navrhovateľ nikdy počas vstupného, ani dopĺňujúcich pohovorov netvrdil, že by bol prenasledovaný kvôli svojej tadžickej národnosti. Ak teda navrhovateľ tento odvolací dôvod prezentoval iba v podanom návrhu, podľa názoru súdu je potrebné ho kvalifikovať ako dôvod výslovne účelový.“ Podľa navrhovateľa odporcovi plynie povinnosť skúmať pôvod navrhovateľa priamo zo zákona o azyle.

Vzhľadom na vyššie uvedené námietky navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že preskúmané rozhodnutie odporcu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie.

III.

Stanovisko odporcu k odvolacím námietkam

K odvolacím námietkam navrhovateľa odporca zaujal stanovisko v podaní pod ČAS: MU-547/PO-Ž-2013 zo dňa 04.04.2016, v ktorom uviedol, že pri rozhodovaní o udelení azylu postupoval vecne správne, pričom vychádzal hlavne z výpovedí navrhovateľa a z objektívne zistených skutočností, čo potvrdil rozsudkom aj prvostupňový súd.

Podľa názoru odporcu nedošlo v prvostupňovom správnom konaní k žiadnemu pochybeniu z jeho strany, pretože navrhovateľovi bolo umožnené, aby sám uviedol všetko, čo považuje za dôvody svojho odchodu z krajiny pôvodu. Odporca navrhovateľovi neudelil azyl preto, lebo počas celého azylového konania sa mu hodnoverným spôsobom nepodarilo preukázať opodstatnenú obavu z perzekúcie v jeho domovskej krajine. Ďalej pripomenul, že proti navrhovateľovi nebolo nikdy vedené trestné konanie, nebol väznený, zatknutý ani zadržaný, nemal žiadne problémy so štátnymi orgánmi v krajine pôvodu. Nebol vystavený mučeniu, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Z dôvodov, ktoré opísal vyplýva, že nespĺnil žiadnu z podmienok na udelenie azylu v Slovenskej republike, ktoré sú uvedené v § 8 a § 10 zákona o azyle. Odporca je toho názoru, že pri posudzovaní žiadosti o azyl je potrebné vychádzať z právnej úpravy vymedzujúcej pojem utečenca v podmienkach Slovenskej republiky. Ide hlavne o zákon o azyle a Ženevský dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951. V prvostupňovom konaní odporca zistil, že navrhovateľ nespĺnil primárny predpoklad na udelenie azylu a v jeho prípade sa nepreukázala opodstatnenosť obáv z prenasledovania tak, ako to upravuje zákon o azyle a Ženevský dohovor, ktoré sú v oblasti azylu pre Slovenskú republiku záväzné. Odporca preto považuje napadnuté rozhodnutie a tým aj rozsudok prvostupňového súdu, v celom rozsahu za správne a vydané v súlade so zákonom. Preto navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil.

IV.

Právny názor Najvyššieho súdu

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z.) dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zmeniť tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 2 O.s.p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 7. júna 2016 (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP).

V predmetnej veci je predmetom odvolacieho konania rozsudok prvostupňového súdu, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie odporcu v časti o neudelení azylu navrhovateľovi, preto primárne v medziach odvolania Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa

ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie odporcu, najmä z toho pohľadu, či sa prvostupňový súd vysporiadal so všetkými námietkami navrhovateľa v oprávnom prostriedku a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia odporcu.

Podľa ust. § 2 písm. d) zákona o azyle „na účely tohto zákona sa rozumie prenasledovaním závažné alebo opakované konanie spôsobujúce vážne porušovanie základných ľudských práv alebo súbeh rôznych opatrení, ktorý postihuje jednotlivca podobným spôsobom, ktoré spočíva najmä v 1. použití fyzického alebo psychického násillia vrátane sexuálneho násillia, 2. zákonných, správnych, policajných alebo súdnych opatreniach, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom, 3. odmietnutí súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu, 4. neprimeranom alebo diskriminačnom trestnom stíhaní alebo treste, 5. trestnom stíhaní alebo treste za odmietnutie výkonu vojenskej služby v čase konfliktu, ak by výkon vojenskej služby zahŕňal trestné činy alebo činy uvedené v § 13 ods. 2, 6. konaní namierenom proti osobám určitého pohlavia alebo proti deťom.“

Podľa ust. § 8 zákona „ministerstvo udelí azyl, ak tento zákon neustanovuje inak, žiadateľovi, ktorý
a) má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastavania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo
b) je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd.“

Podľa ust. § 13 ods. 1 zákona o azyle „ministerstvo neudelí azyl žiadateľovi, ak nespĺňa podmienky uvedené v § 8 alebo 10.“

Podľa ust. § 19a ods. 1 zákona o azyle „Ministerstvo posúdi každú žiadosť o udelenie azylu jednotlivo a zohľadní pritom

a) všetky dôležité skutočnosti týkajúce sa krajiny pôvodu žiadateľa v čase rozhodovania o žiadosti o udelenie azylu vrátane právnych predpisov krajiny pôvodu a spôsobu, akým sa uplatňujú,
b) vyhlásenia a dokumentáciu predloženú žiadateľom vrátane informácií o tom, či bol alebo môže byť subjektom prenasledovania alebo vážneho bezprávia,
c) postavenie a osobné pomery žiadateľa vrátane jeho pôvodu, pohlavia a veku,
d) či žiadateľ po opustení krajiny pôvodu vyvíjal činnosť, ktorej jediným alebo hlavným cieľom bolo vytvorenie nevyhnutných podmienok na požadovanie medzinárodnej ochrany,
e) či by bolo možné od žiadateľa odôvodnene očakávať využitie ochrany inej krajiny, v ktorej si mohol uplatniť svoje štátne občianstvo.“

Podľa ust. § 19a ods. 4 písm. e) zákona o azyle „Ministerstvo pri posudzovaní dôvodov prenasledovania vychádza z toho, že skupina tvorí určitú sociálnu skupinu najmä vtedy, ak príslušníci skupiny zdieľajú vrodené charakteristické črty alebo spoločný pôvod, ktoré nemožno zmeniť, alebo zdieľajú charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú tak závažné pre ich identitu alebo svedomie, že daná osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla a okolitou spoločnosťou je vnímaná ako odlišná; v závislosti od okolností v krajine pôvodu, určitá sociálna skupina môže predstavovať skupinu založenú na spoločnej charakteristickej črte sexuálnej orientácie, pričom túto orientáciu nemožno chápať tak, že zahŕňa činy považované za trestné podľa osobitného predpisu.“

Podľa ust. § 20 ods. 4 zákona o azyle „ak ministerstvo rozhodne o neudelení azylu alebo o odňatí azylu, rozhodne tiež, či cudzincovi poskytne doplnkovú ochranu; to neplatí, ak sa v rámci opakovanej žiadosti o udelenie azylu rozhodne o neudelení azylu a cudzinec už má poskytnutú doplnkovú ochranu.“

Navrhovateľ v odvolaní proti rozsudku namietal, že prvostupňový súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci. Podľa navrhovateľa prvostupňový súd, tak ako aj odporca pred ním, nedostatočne zistil skutkový stav veci a to v kontexte nevykonania dôkazu: Príručka UNHCR: Posudzovanie žiadostí

žiadateľov o azyl z Afganistanu (UNHCR Eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum - seekers from Afghanistan, 06.08.2013, dostupné na <http://www.refworld.org/docid/51ffdca34.html>).

V citovanej príručke sa konštatuje, že UNHCR považuje takéto osoby (t. j. spolupracovníkov armády, či medzinárodných síl; výslovne hovorí aj o tlmočníkoch) za spôsobilé na medzinárodnú ochranu vo forme azylu z dôvodu ich politického (imputovaného) presvedčenia. Podľa odvolacieho súdu námietka navrhovateľa, podľa ktorej pokiaľ odporca nezohľadňoval závery uvedené v uvedenej príručke, nemohol teda dôsledne zistiť skutkový stav veci, je dôvodná.

Z administratívneho spisu odporcu vyplýva, že navrhovateľ jednak pôsobil ako predajca bižutérie na trhovisku v komplexe ISAF v Kábule kde zároveň pôsobili aj jeho dve sestry ako tlmočnice pre cudzie bezpečnostné zložky. Navrhovateľovi sa vyhrážali príslušníci militantnej skupiny, že ako muž má povinnosť zabrániť svojim sestrám vykonávať uvedenú prácu tlmočniciek. Navrhovateľ bol následne prepadnutý a zbitý. Neskôr, ako navrhovateľ uviedol, bol prepadnutý s otcom, pričom navrhovateľ bol zbitý a otec navrhovateľa následkom fyzického útoku zomrel. Uvedené skutočnosti uviedla aj navrhovateľova sestra, ktorá rovnako požiadala o azyl na území Slovenskej republiky, v konaní pred súdom, vedenom pod sp. zn. 1Sža/52/2014. Kvôli uvedeným vyhrážkam, po ktorých nasledovali aj fyzické útoky, navrhovateľ ušiel z krajiny pôvodu. Dôvodom jeho obáv bol práve strach z útokov na jeho osobu, z dôvodu zamestnania jeho sester.

Podľa názoru súdu uvedené skutočnosti je možné považovať za stupňujúci tlak voči osobe navrhovateľa. Skutočnosť, že navrhovateľ z dôvodu zamestnania jeho sester (ako hlava rodiny/ muž v rodine) už v minulosti čelil vyhrážkam a útokom zo strany neštátnych pôvodcov ako aj smrť jeho otca pri jednom z týchto útokov je dôležitým znakom opodstatnenosti navrhovateľových obáv z prenasledovania.

Pokiaľ navrhovateľ namietal, že v napadnutom rozhodnutí krajského súdu úplne absentuje posúdenie obáv navrhovateľa z prenasledovania z dôvodu zastávania určitých politických názorov, odvolací súd túto námietku považoval za dôvodnú. Navrhovateľ v opravnom prostriedku ako aj v podanom odvolaní vytýkal, že posudzovanie jeho prípadu iba s ohľadom na jeho príslušnosť k sociálnej skupine nie je dostačujúce nakoľko podľa dostupných správ o krajine pôvodu je zrejmé, že tlmočníci a ich rodinní príslušníci sú terčmi útokov zo strany Talibanu a sú považovaní za zradcov. Z uvedených dôvodov poukazoval na nutnosť posudzovať jeho prípad a prípad jeho sestry vo vzájomných súvislostiach.

Odvolací súd, v súvislosti s touto dôvodnou námietkou poukazuje práve na navrhovateľom predložený dôkaz: Príručka UNHCR: Posudzovanie žiadostí žiadateľov o azyl z Afganistanu (UNHCR Eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum - seekers from Afghanistan, 06.08.2013, dostupné na), z ktorej vyplýva, že v závislosti od okolností prípadu, môžu byť v stave potreby medzinárodnej ochrany aj rodinní príslušníci a ďalší členovia domácností žijúci s ohrozenými osobami (prenasledovanými, resp. u ktorých je dôvodná obava z prenasledovania z dôvodu zastávania politických názorov) na základe ich vzťahu s týmito osobami.

O udelení resp. neudelení azylu rozhoduje odporca a predovšetkým odporca musí vykonať náležité dokazovanie zamerané na posúdenie dôvodnosti žiadosti navrhovateľa o azyl. Nevykonanie a nevyhodnotenie dôkazov, ktoré boli založené do administratívneho spisu vyvoláva dôvodné pochybnosti o dostatočnom zistení skutkového stavu veci. Preto bude jeho úlohou v ďalšom konaní zaoberať sa situáciou v krajine pôvodu navrhovateľa nielen z hľadiska správ, ktorými odporca disponoval v čase rozhodovania o žiadosti o azyl, ale aj z hľadiska správ o krajine pôvodu, ktoré navrhovateľ predložil ako dôkazy v súdnom konaní.

K veci je potrebné uviesť, že vo veciach medzinárodnej ochrany zohráva mimoriadne dôležitú úlohu dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl a v tomto kontexte i jeho vlastná celková dôveryhodnosť. Pravdivosť tvrdení žiadateľa a dôveryhodnosť jeho osoby sú základom, z ktorého je v azylovom konaní nutné vychádzať. Najvyšší súd Slovenskej republiky už v skoršej judikatúre (rozsudok NS SR sp. zn.

1SŽa/10/2013 zo dňa 9.4.2013) uviedol, že nie je povinnosťou žiadateľa o azyl, aby prenasledovanie svojej osoby preukazoval inými dôkaznými prostriedkami než vlastnou dôveryhodnou výpoveďou. Naopak povinnosťou správneho orgánu je to, aby v pochybnostiach zhromaždil všetky dostupné dôkazy, ktoré dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl vyvracajú alebo sponchyňujú.

Rovnako nie je povinnosťou žiadateľa o azyl svoje obavy z prenasledovania podradiť pod konkrétny dôvod v zmysle zákona o azyle. Je úlohou správneho orgánu analyzovať ucelenú výpoveď žiadateľa o azyl v kontexte dôvodov uvedených v ust. § 8 zákona o azyl.

Pokiaľ sa teda navrhovateľ po celú dobu správneho konania držal jednej dejovej línie, jeho výpoveď je možné i napriek drobným nezrovnalostiam označiť za konzistentnú a za súladnú s dostupnými informáciami o krajine pôvodu, potom je potrebné z takejto výpovede vychádzať. Navyiac, tvrdenia uvádzané navrhovateľom v priebehu správneho konania sa v podstatných bodoch stotožňuje s tým, čo uviedla jeho sestra, o čom má odvolací súd vedomosť z konania vedeného na tunajšom súde pod sp. zn. 1SŽa/52/2014.

Uvedenými požiadavkami sa odporca riadil len čiastočne. Hoci výpoveď navrhovateľa nepovažoval za nedôveryhodnú, jeho obavami z prenasledovania z dôvodu zamestnania jeho sestier zo strany nešťátnych subjektov sa nezaoberal dostatočne pokiaľ túto posudzoval len z toho hľadiska, že rodinní príslušníci osôb spolupracujúcich s cudzími ozbrojenými zložkami nepredstavujú sociálnu skupinu v zmysle ust. § 19a ods. 4 písm. e) zákona o azyle.

Odvolací súd zároveň poukazuje na znenie čl. 10 ods. 2 smernice č. 2004/83/ES z 29.04.2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (ďalej len „kvalifikačná smernica“): „Pri posudzovaní, či žiadateľ má oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má žiadateľ skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná žiadateľovi aktérom prenasledovania.“

V súvislosti s vyššie naznačenými úvahami odvolací súd dodáva, že rodinný vzťah navrhovateľa k jeho sestrám, ktoré pracovali ako tlmočníčky pre cudzie ozbrojené zložky resp. medzinárodné organizácie v spojení s tým, že navrhovateľ im v tom nezabránil tak ako mu to prikázali útočníci v krajine pôvodu, môžu predstavovať skutočnosti relevantné z pohľadu ust. § 8 písm. a) zákona o azyle. Pokiaľ pôvodcovia prenasledovania považujú spoluprácu navrhovateľových sestier s cudzími ozbrojenými zložkami za vyjadrenie určitého nepriateľského politického názoru, pričom navrhovateľ ako hlava rodiny ju v tomto podporuje, resp. nebráni jej vykonávať túto činnosť, možno sa domnievať, že z takého správania mohol pôvodca prenasledovania vyvodiť, že aj on zastáva totožné politické presvedčenie a to bez ohľadu na to, či ho naozaj mal. V určitých situáciách nie je potrebné aby ohrozená osoba aktívne prejavovala svoje politické názory (verejne, výslovne) ale už samotná pasivita (keď navrhovateľ ani po vyhrážkach a útokoch prenasledovateľov nezabránil svojim sestrám spolupracovať s americkou armádou) či neochota spolupracovať s pôvodcami prenasledovania môže byť (implicitným) vyjadrením politických názorov.

V tomto smere je potom žiaduce aby odporca posudzoval prípad navrhovateľa v priamej súvislosti s prípadom jeho sestry žiadajúcej o azyl na území Slovenskej republiky, nakoľko tieto nie sú diametrálne odlišné ako uviedol súd prvého stupňa v napadnutom rozsudku, ale nepochybne úzko súvisiace. Odporca tak predovšetkým musí dať odpoveď na legitímnu otázku, či výkon povolania - tlmočníčky pre americkú armádu mohol byť vnímaný ako politická oponentúra, a či v krajine pôvodu hrozí, že takéto osoby sú predmetom útokov zo strany nešťátnych subjektov - príslušníkov náboženských a militantných skupín a súčasne, či sú štátne orgány schopné poskytnúť efektívnu ochranu pred prípadnými hrozbami. Následne bude potrebné skúmať, či neuposlúchnutie príkazov a vyhrážok navrhovateľovi, teda jeho neochota spolupracovať s pôvodcami prenasledovania môže byť považovaná ako politická oponentúra.

Zásada tzv. materiálnej pravdy má v konaní o udelenie azylu svoje špecifiká spočívajúce v pravidelnej nedostatočnosti dôkazov preukazujúcich dôveryhodnosť žiadateľových tvrdení. Je na správnom orgáne, aby preukázal či vyvrátil pravdivosť žiadateľových tvrdení, a to buď úplne nevyvrátiteľne zistením presných okolností viažucich sa na tvrdenie žiadateľa o azyl, alebo aspoň s takou mierou pravdepodobnosti, ktorá nevyvoláva zásadné pochybnosti o správnosti úsudku správneho orgánu.

Konanie o medzinárodnej ochrane je špecifické tým, že je v ňom často nutné rozhodovať za situácie dôkaznej núdze, že ide o prospektívne rozhodovania (t. j. posudzuje sa opodstatnenie strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti) a že nesprávne rozhodnutie má pre sťažovateľa obzvlášť závažné dôsledky.

Týmto špecifikám konania o medzinárodnej ochrane zodpovedá aj štandard a rozloženie dôkazného bremena, ktoré sú vychýlené v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Pokiaľ ide o bremeno tvrdenia v konaní vo veci medzinárodnej ochrany, to zaťažuje žiadateľa o medzinárodnú ochranu. V prípade, že žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany uvádza skutočnosti podraditeľné pod taxatívny výpočet dôvodov pre udelenie azylu v zmysle ust. § 8 zákona o azyle, potom je potrebné žiadateľom uvádzané skutočnosti konfrontovať so zisteniami týkajúcimi sa politického prostredia v krajine pôvodu žiadateľa.

Pokiaľ ide o bremeno dôkazné, to je už výraznejšie rozložené medzi žiadateľov o medzinárodnú ochranu a správny orgán. Preukazovať jednotlivé fakty je povinný primárne žiadateľ, avšak správny orgán je povinný zabezpečiť k danej žiadosti o medzinárodnú ochranu maximálne možné množstvo dôkazov a informácií, a to ako tých, ktoré vyvracajú tvrdenie žiadateľa, ako aj tých, ktoré ich podporujú.

V mnohých prípadoch však musí správny orgán rozhodovať za dôkaznej núdze, t. j. vtedy, keď nie je ani žiadateľ ani správny orgán schopný doložiť či vyvrátiť určitú skutočnosť či tvrdenie žiadnym presvedčivým dôkazom, v takých prípadoch zostáva jediným dôkazným prostriedkom výpoveď žiadateľa a kľúčovým faktorom sa stáva posúdenie celkovej vierohodnosti žiadateľa a pravdepodobnosti, že k udalosti tak, ako žiadateľ vypovedal, naozaj došlo.

Ak uvedie žiadateľ o udelenie azylu v priebehu správneho konania skutočnosti, ktoré by mohli nasvedčovať záveru, že opustil krajinu pôvodu pre niektorý z dôvodov uvedených v § 8 zákona o azyle, je povinnosťou správneho orgánu viesť zisťovanie skutkového stavu takým spôsobom, aby boli odstránené nejasnosti o žiadateľových skutočných dôvodoch odchodu z krajiny pôvodu.

Špecifikom konania vo veciach medzinárodnej ochrany je rovnako zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje pravidlo "v prípade pochybností v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu" ("benefit of doubt"). Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo, alebo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názory, správanie a pod. mohlo dôjsť, a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl.

Odporca preto v ďalšom konaní zaujme stanovisko k navrhovateľom tvrdeným obavám uvádzaným od začiatku administratívneho konania a posúdi ich so situáciou v krajine pôvodu navrhovateľa aj v kontexte odporúčania vyplývajúceho z Príručky UNHCR, na ktorú navrhovateľ v opravnom prostriedku poukazoval.

V ďalšom konaní bude podľa názoru Najvyššieho súdu potrebné, aby odporca po doplnení dokazovania uvedeným smerom a po zvážení všetkých vyššie uvedených skutočností rozhodol o udelení resp. neudelení azylu.

Z vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru o potrebe zmeny rozsudku krajského súdu podľa § 220 O.s.p. tak, že rozhodnutie odporcu v časti o neudelení azylu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

O náhrade trov konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 250k ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 a 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1a 2 a 2 O.s.p. a § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. tak, že navrhovateľovi ktorý mal úspech vo veci ich náhradu priznal podľa vyčíslenia jeho právneho zástupcu v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) vo výške spolu 628,20 € titulom trov právneho zastúpenia.

Trovy konania pozostávajú z úkonov právnej pomoci po 139,83 € za úkony vykonané v roku 2015 a 143 € za úkony vykonané v roku 2016, a to:

- príprava a prevzatie zastupovania vrátane prvej porady v roku 2015 (§ 13a ods. 1 písm. a/ vyhlášky),
- písomné podanie opravného prostriedku dňa 21.10.2015 (§ 13a ods. 1 písm. c/ vyhlášky),
- účasť na pojednávaní dňa 13.01.2016 (§ 13a ods. 1 písm. d) vyhlášky) a
- písomné podanie odvolania dňa 04.03.2016 (§ 13a ods. 1 písm. c/ vyhlášky).

V zmysle ust. § 16 ods. 3 vyhlášky má advokát právo na náhradu výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu za každý úkon právnej služby. Jedna stotina výpočtového základu za úkon právnej služby v roku 2015 predstavuje sumu 8,39 € a v roku 2016 sumu 8,58 €. Za štyri úkony právnej služby má právna zástupkyňa navrhovateľa právo na náhradu uvedených výdavkov v sume 33,94 €.

Podľa ust. § 15 písm. b) v spojení s ust. § 17 ods. 1 vyhlášky pri úkonoch právnej služby vykonávaných v mieste, ktoré nie je sídlom advokáta, za čas strávený cestou do tohto miesta a späť patrí advokátovi náhrada za stratu času vo výške jednej šesťdesiatiny výpočtového základu za každú aj začatú polhodinu. Jedna šesťdesiatina výpočtového základu predstavuje sumu 14,30 €. Právna zástupkyňa navrhovateľa má právo na náhradu za čas strávený cestou na pojednávanie dňa 13.01.2016 a späť, t. j. dve začaté polhodiny spolu v sume 28,60 €.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.